

Prevenió i detecció de violència o maltractament infantil i juvenil en període de confinament pel coronavirus SARS-CoV-2

El confinament provocat per la pandèmia pot haver augmentat el risc de maltractaments i/o violència en algunes llars. Infants i adolescents representen un col·lectiu especialment vulnerable davant d'aquestes situacions.

La recerca mostra que l'increment dels nivells d'estrès entre els progenitors és sovint el major predictor de violència física i negligència a infants i adolescents. Els pares i mares en situacions de molta pressió tenen més probabilitat respondre a les conductes i demandes dels seus fills o les seves filles amb diferents formes d'agressivitat o abús.

La resposta a la pandèmia de la COVID-19 ha fet necessàries mesures com el confinament de la població dins de casa seva durant setmanes, l'aturada de l'activitat escolar presencial i la reorganització de l'activitat assistencial per prioritzar l'atenció a les persones malaltes per COVID-19 i a la resta de persones amb malaltia que requeria atenció urgent en condicions de seguretat. En aquest marc han disminuït les visites presencials per altres motius, entre elles les visites de seguiment del Programa Infància amb Salut.

Amb la desescalada, es va recuperant l'activitat assistencial de manera progressiva, al mateix temps que continua l'activitat telemàtica que s'ha iniciat durant les setmanes anteriors. En aquest moment és important que els professionals de la salut reforcin l'atenció vers la detecció precoç de situacions de violència o maltractament a la llar. Si l'activitat ho permet, es poden plantejar trucades proactives de seguiment a les famílies amb infants en condicions de risc.

En aquest sentit, la detecció telefònica i/o presencial de situacions de violència intrafamiliar s'ha de fer, com sempre, a partir de la relació d'ajuda establerta entre el professional sanitari i les persones que atén i acompanya. Els següents punts recullen els aspectes més rellevants per fer-ne la prevenció i la detecció precoç.

Un pas clau per a la prevenció: promoure el bon tracte

Cada contacte amb els pares, mares, tutors i/o cuidadors representa una oportunitat per promoure el bon tracte integral als infants i adolescents.

Per promoure el bon tracte i la criança positiva dels infants i adolescents s'han elaborat diversos materials divulgatius que es poden fer arribar a les famílies. Són els següents:

- [Promoció de les mesures de parentalitat positiva en forma més visible. Criança positiva. Gaudir del temps compartit durant el confinament](#)
- [7 consells per a un confinament saludable per als adolescents](#)
- [Guia per a la gestió de les relacions i la convivència durant el confinament per l'epidèmia de COVID-19](#)

- [Gestió de les emocions](#)
- [Auxili! El meu bebè no para de plorar. Consells per als pares](#)

També poden ser útils els materials següents:

- [Bon ús i supervisió de les noves tecnologies. Recomanacions per a l'ús de dispositius electrònics durant el confinament](#)
- [L'ús de pantalles. Recomanacions del Consell de l'Audiovisual de Catalunya](#)

Factors i característiques que poden posar els infants i adolescents en risc de violència o maltractament

Mitjançant la coneixença de la unitat familiar i/o a través de la història clínica (en l'apartat d'aspectes psicosocials dels consells de salut del Programa Infància amb Salut), el professional de la salut pot detectar situacions que poden augmentar el risc de violència o maltractament vers infants i adolescents. Aquesta informació serà clau a l'hora de seleccionar i realitzar trucades telefòniques proactives de seguiment.

Aquests factors de risc i característiques es poden classificar en els tres grans apartats següents:

Factors de risc relacionats amb el mateix infant o adolescent:

- Trastorns del comportament i afectius.
- Malalties cròniques.
- Discapacitat.
- Retard del desenvolupament.
- Prematuritat.
- El fet de no haver estat desitjat o el fet d'haver-ho estat massa.
- El fet d'haver estat fruit d'un embaràs no planificat.
- Orientació sexual.
- Identitat de gènere (processos de transició).
- El fet d'haver estat fruit d'un procés d'adopció o d'acollida.

Factors de risc relacionats amb els progenitors, tutors o cuidadors:

- Baixa autoestima i baixa tolerància a la frustració.
- Poc control dels impulsos.
- Consum de risc d'alcohol i d'altres substàncies addictives.
- Pare o mare jove o parelles joves.
- Antecedents d'abús en la infància.
- Malaltia mental.
- Dèficit del coneixement del desenvolupament de l'infant o expectativa irreal de l'infant.
- Atribució negativa d'aspectes normals del desenvolupament o la conducta de l'infant o adolescent.
- Existència de violència masclista en la parella.
- Processos de separació i divorci.

Factors de risc relacionats amb l'entorn:

- Aïllament social o manca de xarxa de suport.
- Pobresa.
- Atur, precarietat laboral o sobrecàrrega laboral.
- Baix nivell educatiu.
- Manca d'habitatge o amuntegament.
- Incorporació de terceres persones o canvis freqüents de referents adults.
- Creences.

Detecció de situacions de violència o maltractament

Aquestes situacions es poden detectar a través de trucades telefòniques o bé en les visites presencials. La prioritat, com sempre, és el benestar de l'infant o l'adolescent.

En el cas d'utilitzar la telemedicina per fer el seguiment dels infants com a eina de prevenció i detecció:

- Durant la visita en línia, incloure preguntes als progenitors, tutors o cuidadors sobre el seu estat emocional i l'estrès, així com el dels seus fills o filles.
- Preguntar pels mètodes de gestió o control d'estrès que utilitzen a casa, i més en el context del confinament, fent preguntes com: *“Quan l'infant o l'adolescent no fa el que voleu que faci, com us ho feu per aconseguir-ho?”*.
- Tenir en compte la possibilitat de sacsejada, davant la persistència del plor, quan es tracti d'un nadó. És important fer un consell específic per prevenir-ho.
- Es pot demanar a cada progenitor, tutor o cuidador que enumeri *tres qualitats del seu fill o filla*, preferiblement davant de l'infant o l'adolescent per tal de reforçar-lo. Cal prestar especial atenció al fet que només esmentin defectes i/o punts negatius.
- Es pot demanar directament a l'infant o l'adolescent, a través de preguntes simples, si es troba bé o si té una sensació de por i/o d'inseguretat:
Et trobes bé a casa? (en relació amb la seguretat)
Tens por d'alguna cosa o d'algú?
- En la mesura del possible, cal coordinar-se amb mestres i educadors per compartir la preocupació per l'estat de salut física i emocional de l'infant o l'adolescent. En cas que sigui necessari, se'ls pot suggerir que incorporin algunes preguntes simples sobre el tema durant les tutories telemàtiques o presencials:
Com estàs? Et preocupa alguna cosa?
T'han dit o fet alguna cosa que no t'ha agradat?

Sospita fonamentada de violència o maltractament

En cas de sospita fonamentada de violència o maltractament cal activar el [Protocol d'actuació davant del maltractament en la infància i l'adolescència en l'àmbit de la salut](#) i, segons el tipus de violència exercida i la gravetat, prendre les mesures següents:

En el cas de violència sexual

- Quan l'atenció sanitària és urgent (agressió sexual < 72 h, abús sexual repetitiu amb darrer episodi < 72 h o aparició de símptomes recents), cal remetre l'infant o l'adolescent al servei d'urgències hospitalari més proper.
- Quan l'atenció sanitària no és urgent (agressió sexual > 72 h o abús sexual repetitiu), cal remetre als Equips funcionals d'experts d'atenció a les víctimes de violència sexual i maltractament greu a mesura que es vagin desplegant en el territori. Actualment es dona cobertura a l'Hospital de Sant Joan de Déu d'Esplugues de Llobregat i a l'Hospital Germans Trias i Pujol de Badalona.

En el cas de maltractament físic, psicològic o per negligència

- Quan és greu i pot posar en perill la integritat de l'infant o l'adolescent (lesió física, etc.), cal remetre'l al servei d'urgències hospitalari més proper.
- Quan és lleu o moderat, cal que l'equip multidisciplinari tant de l'atenció primària com de l'hospitalària faci una valoració clínica i social del cas.

Per a més informació, podeu consultar les fonts següents:

[Per garantir la protecció de l'infant o l'adolescent, cal trucar al telèfon Infància Respon 116 111](#)

[Consells d'actuació davant del maltractament infantil per a professionals de centres sanitaris](#)

[PrevenSi / Prevenió de l'abús sexual infantil. Com augmentar la seguretat i prevenir la violència sexual infantil en el confinament?](#)

[Mossos d'Esquadra. Consells de seguretat per a víctimes de violència masclista, domèstica, persones amb discapacitat, menors i persones grans en situació de confinament domiciliari](#)

WHO- UNICEF- [Crianza mal comportamiento](#)

Document elaborat amb la Societat Catalana de Pediatria i la Societat Catalana de Psiquiatria Infantojuvenil.